

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De valore et utilitate missarum pro defunctis celebratarum

Jacobus <de Paradiso>

[Heidelberg], 1493

De valore et utilitate missarum pro defunctis celebratarum per sacre
theologie professorem. Iacobum ordinis cartusiensis edita

[urn:nbn:de:bsz:31-310083](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-310083)

De valore et utilitate missarum pro defunctis
celebratarum per sacre theologie professorem Ja-
cobum ordinis cartusienfis edita

Alia cuiusdam laici nupce
defuncta iuua desposuit sibi
redimi quingentas missas
speciales satisfactorias sub
ista restrictōe qua videlicet
nulla anima sibi iungeretur
sub equa satisfactōe. Cuius
pater vinit ad unū Cōuen-
tū de obseruantia mendi-
cantū. et proposuit eis voluntarē filie sue et bene-
ficiū relictum qui remuerūt suscipere talem restric-
tionē sed bene vellent tot missas legere et intrēdere
pro illa aīa secundū voluntarē dei pro illo offerro-
rio. Sed cū hoc etiam vellēt orare pro quibus ipsi
vellent et deberent. quod laico non placuit. Alia
cōsumilia monasteria adiit. in quibus sue intentio
ni satisfieri debere promissus ē. subpredicta restric-
tionē. verum adiecit ipse laicus quod si an. m. i. fi-
lie non esset impurgatorio quod huiusmodi suffra-
gia credere deberent ceteris de sua congnatione ibi
afflictis &c.

A. ij.

Dicitur primo an ille la
icus sapienter et ordina
te desiderauerit et peccerit
Secundo an isti fratres
recte sibi negauerit. **H**a/
buerunt etiam idem fratres
consuetudinem quod plures
personae missas redimerunt
omnes in unum numerum as/
sociandi et pecunias mil
tas recipiendi. verbi gratia hodie post prandium
venit quidam petens triginta missas pro anima
patris sui iam defuncti. **E**xhinc post hanc venit
secundus petens totidem pro aie uxoris. **I**tem
ante et post vesperas venit tertius et quartus tot
ridem missas celebrare petentes pro suis defunctis.
Modo cum uno tricenario missarum putant se om
nibus satisfacere. **R**esponsio ad predictorum dubi
orum qualicumque solutione et si forte non simodam
satisfactione ex quo studia doctorum non multa de
his legunt tractasse. tamen in particulari pauca.
Soportet ergo primum lectorem contentum esse in his.
que ex manu dictione doctorum. libro quarto senten
tiarum in eorum scriptis reperuntur. per viam autem re
solutionem procedendo clarius responsio relucebit.
Occurrat primo persona suffragium postulans se
cundo persona suffragium impendens tertio ipsius
suffragium scilicet missae celebratio siue sacrificium
in missa celebrata oblatum. quarto. **T**ertio tam pe
tens suffragium quam conferentis. **C**uilibet ergo parti

sua iura distribuendo videndum quid persona petens
licite potuit petere. ex hoc clarebit si discrete vel
minus discrete postulant. **Secundo** videndum quid
persona impendens potuit iuste promittere. et se ob
ligare 3o quante efficacie est ipsum suffragium.
Et an solum vni persone potuit alligari alijs exclu
sis. quarto ad quid et ad que intentio tam petentis
quam deferentis potuerit referri et artari. **Primo** ex
clusam esse volo omnem simoniacam prauitatem
percussionem pactum exactionem et qualibet contra
tum illicitum in hoc piissimo officio seruata pia co
suetudine et spontanea oblatione pro sustentatione
ministrantis. **Et** de hoc non ad prius saltem est spe
culationis re. quo ad primum scilicet petentem suffragium
sive vni sive defunctum licitum sibi fuit pro anime
sue celeriori liberatione de penis purgatorij. et sa
tisfactione suorum reatum disponere vt sacrificium
altaris offerretur principaliter pro se. **Cum** hoc con
suetudine tenear ecclesie. **Item** et orationes et collecte in sin
gulari seu in plurali et ritus fidelium a nullo ecclesia
stico doctore reprobatus leguntur si de notis per
tinet alijs si differeret et in confuso. oia fieri possent
et deberent. tunc sepe esset legenda collecta fidelium. **Et**
superflue essent collecte pro parentibus et benefactori
bus pro fratribus congregationis re. quod nullus aude
bit dicere et omnium doctorum positio in hoc residet. quot
orationes et missae per aliquo facte quo ad expiationem
pene satisfactorie per modum eiusdem recopensationis in
quo consideratur equalitas iustitie commutative plus
valz vni quam alteri cui applicatur per intentionem sa
cristis et petentis. **Et** de hoc. videri habet in scriptis quat
A. iij

ti sententiam. dif. xlv. Sz hoc qd petes amovuit
hac conditioz vt nulla aia ei adiungeretur sub equa sa-
tisfactioe hoc habz quoda nodu potest ei hoc referri
ri quo ad se scz. queadmod eēt in eo eptaret qd hoc
sacrificiū. n̄ per mod recōpēs cōis penarū de bitarū
p̄cipaliter pro se offerretur Et hoc n̄ iudicio iustū
nec impiū qz caritas a se icipit. et liberacō d̄ penis
cādīt primo i optiōe propue persone sz qd i sta per-
sona petēs itenderet excludere actū et offitū eccle-
sie cuius personam gerit sacerdos. qui pro multis
aiabus ymmo pro unis et defūctis oibus sm sta-
tū ecclesiasticū orōes deo porrigit ut patet ex rōe
canonis et collectarū hoc iudicio eid fuisse illicitū
habet. qm̄ ille ex sua liberalitate vni plus alteri
minus poterit idulgere. Cū em̄ nemo dicere pot-
test Cur ita facis caute tñ facent tales simplices qui
nescirēt d̄reminare quo modo sererēt i talibus
suffragiis pro se aut suis postulādis vt dicerēt pre-
spitero oratoris aut celebratoris peto propter deū
vt pro aia illius vel illorum velitis celebrare tot et
tot missas sm qd ecclesia rite facere statuit aut de-
creuit nichil i spē postulādo Et tūc siue prespiter
plures admitteret siue n̄ i cadē missa aut orōe pie
credendū qd deus irētōez petēris adipleret. n̄ ob stā-
te si prespiter aliter faceret quā fuerat postulatus
Nā prespiter habz se secundū vt m̄ster et quasi in-
strumētū respectu huius actionis Deus autē ē p̄ci-
cipale agēs. respitēs irētōez p̄mi petēris. n̄ instru-
mētū seu m̄steri Cū i naturalibus et artificialibus
effectibus magis sequitur formā a gētis. quā instrumē-

ti Sic i pietate et donis factis et ita eent simpliciter
iformandi. c. quo ad scdm scz quo ad personam suffra
gii ipendens apse duos oculos tenetur habere scz
quo ad petetes ne cu recta et licita petete sua iten
tode defraudet si salariu sustetacōis ab eo recipere de
creuit. Etia oculu habere debet ad ecclesiam militate
cuius personam gerit. Ut cōtra iustitiam ecclesie nich
il acceptat. ut scz sacrificiu pncipaliter pro peteti
sm recta eius intentione i vni satisfactōis offerat et
sm vitā ecclesie raz pro vniis quam pro defunctis
orōes cōsuetas n̄ intermittit. nec derogat per hoc itē
cōi petētis si alias orōes quascūqz addat cōmittēs
hec oia quo addistributōz diuine pietati qz ex lar
gicite sua sine restrictōe. et s̄n mēsurā sm ordinē
sapientie sue cuiuslibz aie potest hec dispēsare. Nā nul
li mortalū d cōmuni lege cōstare poterit. quātum
illi vel isti d satisfactōe dcreuit relaxare. n̄ cōstite
rit per reuelatōez nec aliquis doctorū certā de hac
tradidisse legitur doctrinā. Jō. n̄ approbādus est
hic ritus. Nec ratio admitrit nec scripture d hoc lo
quūtur doctorū qd pro illa aia triginta nisse et pro
alia iterū triginta et sic d alijs diuisis personis peteti
bus diuisis tēporibz potest satisfieri per semel trigē
ta missas lectas n̄ pcedet volūtate qz ibi d fraud a
ri videtur corū volūtate ipsis ignoratibz et n̄ sic esti
mātibz. Etia pro sacrificio i vni satisfactōis pro ai
ma defūcta n̄ possūt suffragia requirit equalitatez
dimissi dicit et pene suscepte Aut oblacōnis cōdi
tione Secus ē d orōibus aut caritate. c. qz i pluri
bus diuisis partes n̄ reddūt miores qd tñ facit opus
satisfactorum qd quāto pluribus fit tāto minus
2. iij

Pro quolibet satisfuit permodò iustitie cõmutatiue
s̄m om̄s doctores quarto sententiã Sic igitur pe
nes ñ potuit licite prescribere auctoritate diuine
quo ad suã largitatẽ nec decretis ecclesie nec ordi
bus associatis per celebrãres pro alijs. sic nec cele
brãs potuit ad obligari per petẽtẽ. Videtur igitur
qđ petẽs minus rãdonabiliter petunt. cū aliorũ pre
iudicio quibz nec ipse nec celebrãs legẽ ponere po
tuit. Alterius videtur qđ primũ religiosi caute fer
cerũt. nolẽtes se submittere huic obligatõĩ. sed tũ
hoc fuit iterũ petẽtis. Alij vero religiosi et elemosi
nã recipẽtes possẽt etiã excusari. Nõ s̄m intẽtio
nẽ postulãtis obliquã. s̄ s̄m quã habere debuit rã
tã suã iterũ dirigitẽs. In quibusdã etiã religio
nibus suatur ritus vbi plura tricenaria simul cõ
currũt in vna messa. Sed hoc ñ sit ifraudẽ. s̄ spõte et
sciẽter et sine obligatõẽ alicuius. Sic de vniuersa
rio simul cõcurrẽtibz et associatis. Secus esset si
cũ pollicitatõẽ ac promissõẽ accepta elemosina in
respectu satisfactiõis pro penis debitis soluẽdis.
quia tũc iudicãre illicitũ sicut predictũ est. quo
ad terciũ scz sacrificiũ seu oblatõz factã. Sciẽdum
quod omne agẽs naturale. agit. s̄m vltimũ suũ
posse. Ex primo celi. Volũtariũ vero nõ. s̄ ad pla
cirũ. Sacramẽtũ autẽ in missa oblatũ ñ ẽ agẽs na
turale s̄ volũtariũ. Nõ igitur agit secũdũ vltimũ
suũ posse qz cũ sit ifuite potẽtie acẽie possẽt omnes
aĩmas et de iferuo et purgatorio vna missa libera
re. Sed utitur potẽtia ordinata. s̄m ordinẽ sapiẽ
tic atqz iusticie. Effectus igitur huius sacramẽti
est finitus nõ igitur qđ quo ad soluciõẽ penarũ

satiffactorum tamē valet pro multis sicut pro
vno de terminatio vero huius effectus est partim
ex parte iusticie partim. ex parte sapientie sue par
t. m. ex dignitate et duccatōe perentis. Cōsiderar
tur igitur suffragiū illud dupliciter secūdu S.
Them. vno mō quo ad caritatem. ex qua procedit
Et sic plus valet magis digno et maiori gratia
et caritate existēti. Sic doctrina pro vno principa
liter prolata plus valet ei qui clarioꝛe et caprioꝛe
habet intellectu Et lumē pro vno apporatu plus
valz ei qui clarioꝛes oculos habet Et hoc fit ut
dicit. petrus. de thazarā. per modum cōgratulationis
et cōsolatōis. secūdu quot vnus i caritate existēs
magis secūdu irerice cōsolationē letatur d bonis
alterius Et si pro eo nō fiant in quantum scz de
functi in purgatorio existētes gaudent de bonis
que per viuos sunt et gaudent de vtilitate secum
in purgatorio existēcum pro quibus suffragia spē
cialiter fiunt Alio mō valet suffragiū ex hoc
quot per intētionem vnus applicatur alteri in sa
tiffactionem et liberationē a penis et nō alteri et sic
satisfactio vnus alteri cōputatur. et hoc mō non
est dybium. quā magis vni valeat qm alteri. Et
sic habet vni satisfactiois vni sic sacrificiū missę
vni pro quo fit magis valet quaz alteri quo ad di
misionē penę secūdu intētionē applicatię. Hec est
sēteria Thome et per ruder thazarā. scrip. quartis na
rum Tullus tñ enarrare sufficit vtilitatē seu effe
tum missę. quo ad suā dī. nitatē. cū solus deus ibi
sit operatur et memoria sue sanctissime passionis

que sufficiens fuisset pro mille orbibus si fuissent sa-
tiffacere. Itz nō ē necessariū si dubitū vnus sol-
uitur quot etiā debitū vterius soluiatur sicut ē cū
lūmē accenditur vni eque lucet alteri. aut doctri-
na que in honore alicuius fit ex ea magis accipit al-
ter al' quādo qui est maioris intelligentie et capaci-
tatis. quia suffragia nō hnt se per modū lūminis
sed per modū solutionis debiti. Vñ et secūdu bo-
nauenturam suffragia generalia pro oībus facta
oībus profūt. nō tñ equaliter. sed illis magis. qui
magis meruerūt. ut eis prodesent ut dicit Augu-
stinus qui videlicet i' maiori caritate decesserūt vel
qui multa misericordie opera hic fecerūt et alios i'
digētes libēter unuerūt. nulli tñ vtilior et fructuo-
sior est missa quam digne celebrāri. Ille enim sibi
premiū essētiāle meretur per eā. et nulli alteri. Sz
alijs meretur dimissionem pene. aut gaudiū ge-
rat sez ā zelis et cōgratulatoz bonis et toti ecclesie
gratiarū actionē. qz oīa sūt accedētia sibi. aut z
solū meretur premiū cēnle. qz ē actus caritatis qui
solū respicit personā agētē. Tullius cū alteri potest
mereri vitā eternā per modū meriti. cum actus bo-
nus agētī attribuitur. sz bñ per modū iperatois. vt
deus dignetur dare gratiam alteri potest iperare.
Sic petrus per oratoēz suā thabire iperauit vitā
reperalē sz sibi per actū caritatis meruit vitā eter-
nā quo ad quartū sez itētoz tā perētī quā suffra-
giū ipēdētie. notād quot illa itēto cē potest regula-
aut nē regulata. Si premiū tūc per ip'az appl' carna-
opus factū ad illū. pre quo fit ex de iustitia. Cū di-
cat. Ambrosius affectus tuus nomē inponit operi

tuo. Vñ intentio est mediū dirigens actū. et con-
 iungens eū. cū illo po. quo fit. Si vero ē irregularis
 intentio. scz nō i eo modo quo debet fieri. tūc si nō
 procedit ex malitia sed ex ignorātia. aut simplici-
 tate. Pie credendum est. quot deus supplet defec-
 tum intentionis. melius eam ordinans quam ille
 intendens aut differēs aut committās secundū vir-
 litatē intrēdentis quā debuit habere. Et pie creden-
 dum est. quot si sacerdos vellet priuare intentio-
 nem suam aliter. quam petens eam pretendebat.
 ad huc deus actum dirigeret secundū intentio-
 nem primi intendentis. et non secundi. Non igitur
 abesset defunctis intentio mutata sacerdotis
 celebrantis. ab intentione petentis suffragium.
 Non igitur videtur mulier hec. sine eius patre suf-
 fragium petens. indiscerte condicionem apposu-
 isse. Scilicet si ipsius anima purgari nō egressa
 ē. tūc ad suos consanguineos deberet suffragiū
 fuisse deuolutum. quia etiam hec in vita facere po-
 tuit. Sequitur alia questio.

Utrum una missa sit effica-
 cior alia ad placandū di-
 uinam iustitiam. vel ad im-
 petrandū aliquid a diui-
 na misericordia. Respon-
 deo. In celebratione misse
 quæ que occurrunt. confide-
 randa. Primo actus celi-
 brans secūdo sacramentū corporis cristi tertio ec-
 clesia militans. cuius personam gerit celebrans.

in orationibus et alijs prespiter agēdo et dicendo
quarto orationes quito intēris celebrātis Pro quo
aut pro quibus hoc agit. quo ad secūdu et tercium
nō est melior vna missa quo ad opus operatū. quā
alia quia idē est Ideo semper eādē efficacīā habet
quo ad ista licet aliquando defectus fiat ex parte
eōrū pro quibus fit. cū actus acti uonū sunt i patiēte
predisposito presupposita diuina dispesatione que
nobis est instrumentalis Sed quo ad reliqua tria
multa est differētia. secūdu acceptacionē celebra-
tie. et intēcionem eius que dirigit actum. quis du-
bitat qñ orationes iusti plus mereantur exaudiri
quā munus iusti Vnde nō est impossibile celebrāre
mortaliter peccare et tñ suā missaz multū profici-
am eē his pro quibus existēdo celebrant siue pro
vuis siue pro defunctis Non ratione siue ex par-
te ecclesie cuius personā gerit. et ex deuorōe illius
qui ei supplicauit. ut missam hanc celebraret Cui-
us hēmus familiare Exēplum potēs mittēs pre-
ciosa munera alicui amico per cōtēptibilem seruū
non minus gratum. et vtile ē munus illi cui mitti-
tur licet per despectus seruū accipiatur Sic est de
ecclesie et sacramēto pernegligētes prespiterum.
nec videtur quātum ad sacrificiū et satisfacionez
pro peccatis. et gratie assecucionem. multū conficē
illi. cuius intuitu offertur sacrificium propter dig-
nitates ecclesie que est sponsa sine ruga et sine ma-
cula et propter deuocionem eius pro quo offertur.
cui applicatur per intēcionem celebrātis siue ma-
li siue boni sacerdotis licet quo ad accedētia que

dam dulcior: et deo oblatio per dignum sacerdotem
oblata et quo ad orationes per dignum ad deum suscipitur.
Ideo dicitur. Bonaventura Cessate superstitioe et et
rore huius facit qui liberet audit missam idonei sacer-
cerdotis. et melius est audire eam quam aliterius cete-
ris paribus. Sed tamen quia noticia populi non capit.
quis manus sine minus sit idoneus. Ideo idem
ter est audienda. Sic etiam defunctus est celebrandus. rone
prius dicta. nec tamen indigne celebras per hoc est excu-
satus a reatu culpe licet multa bona ex missa sua
secuta sunt. quia hoc non est ex se sed deo operante. et eccle-
sia merente. Sicut enim Judas aut crucifixores chri-
sti et sanctorum vel gratie ex hoc habebant. licet deus
per eos salutem humani generis operatus est. Unde et apostolo
post comminationem eis per principes sacerdotum factam ne
ulterius loquerentur in nomine ihesu dixerunt post ce-
tera. Conuenerunt enim aduersus sanctum puerum tuum
ihesum facere que manus tua. et consilium tuum decre-
uerunt fieri. Actuum. iiii. Ecce fecerunt ipsi quod deus
decreuit sibi fieri. ipsi per hoc non sunt excusati. Re-
presentatur enim passio christi in qualibet missa prout
patet in eadem. qui pridie quam pateretur etc. et hec passio
christi licet celebrari aut esse pro quo celebratur non sit
opus duncile aut penale non tamen id est minus satisfi-
ctorium quia per memoriam et reuocacionem huius di-
gnissime passionis ipse christus passus est semel in cru-
ce ratione sacrificij delictorum multa uicinia et satisfacit
pro multis peccatis. efficacior enim non dubitatur
christi passio etiam renouata in sacramento per memo-
riam quam magna pena corporalis quam per se quis

posset pati. vñ etiã solucõ fit penarũ. per aliũ ex si
 de. caritate illius cui applicatur per itencionẽ. ex
 quo vnũ corpus est caput. et membra id ẽ christus
 et fideles Capite patiẽte passionis vt litas reddun
 dat i om nibus membris capacibz . per fidem et di
 lectionẽ obicem non apponentibus. sed habitudi
 naliter semper dicentibus particeps ego sum om
 nium timentium te &c. Et si de membro particula
 ri reddundat in aliud. quanto magis de capite ad
 membra inferiora &c.

Dissunt etiã misse de sanctis
 lecte. aut d christo applicari
 ad defunctos. n̄ quidẽ ex vi v
 borũ i collectis et parribus
 missarũ sed ex ratione sacri
 firi oblati. et deuotionis ac
 intentionis offerentis seu ei
 us que facit eam dici. scdm.
 pe. de rhar. et eius ad cuius instanciã ipsa missa ce
 lebratur Et forte sac ti illi quibz honor exhibetur
 meritis suis. et precibus animabus defunctorum
 plus pñt ipetrare de remissione reatus. quã ipse ce
 lebrans. si pro defunctis celebraret in suis collectis
 et epistolis seu euangelio. Cum cetera omnia ap
 plicari possunt per intentionem mediate ad defun
 ctos. vt scilicet sancti illi satisfaciant pro anima
 bus Nam per opera supererogationis quibus sac
 ti n̄ egent. per se illa pñt distribuere pro quibz vo
 lunt. qz sũt suata i thesauris ecclesie. Sic patet de

indulgentijs. quas si papa potest ex auctoritate ap-
plicare vni aut alteri. quãtomagis deus omnipo-
tens. et sancti de benignitate. quis audit ligare dei
et sanctorũ manus in hijs que honorẽ liberalitas
eorũ requirit. vñ licet apud homines videatur ab-
usio. quod ad exteriorẽ tẽm tẽm quod ad irrecõtionẽ et de-
uocõz occultã soli deo notã non ẽ abasio licet prop-
ter scãdalũ vitãd publice fieri ñ debeat deriderent
enim hoies factũ sed ego ñ magnum icõueniẽs re-
putarem si fieret ex deuotione occulte suppleret eĩ
deuotio feruens et intentio sancta. et merita sanc-
torũ offitiũ vbale pro defunctis cũ maior solet eẽ ac-
tualis deuocõ hominũ in missis de sanctis. et alia
festiuitateq uã pro defunctis Sic legimus. Pater
noster vnũ. aut plura in bono ore istius vel istius sac-
ti et tẽm nulla fit ibi verbalis itentio. de aliquo sanc-
to. s; mēs deuota et itentio omnia rectificat. Si-
militer in septẽ psalmis quos legimus pro aĩabus
defunctorum aut totũ psalterium. et psalmos in vi-
gilijs mortuorum cõrentos. que omnia applica-
mus aĩabus eodem fundamento licet in multis nul-
la fit mētio de defunctis labor. deuocõ. itentio et cetera
ceremonie subueniũt aĩabus nulli tẽm mortalĩz de
lege cõmuni sine certa reuelatione cõstare puto.
quãto de satisfactõẽ peccatũ aĩabz per missas dimittit
re. Hauricus de Bassia. super. iij. sententiãrũ. Dis-
se. psalmi. exequie elemosine re per viuos facte
pro defunctis Vno mō sunt per mōd supplicatio-
nis alio mō per mōd satisfactõis. Primo mō equa-
liter valẽt oibz ac spẽaliter si pro se fieret scõd mō
D ij.

non. ideo nō valet missa pro pluribus sicut pro pau-
cioribz. nec alia pietatis opera salutē scđo modo.
Ideo ratio in cimiterio vbi pauci sūt sepulri. plus
vz per modō satisfactōis. quā vbi multi. sūt sepulri
scđm holkor. Ideo obligatus ad celebrādū pricipa-
liter pro A. n̄ potest sibi assortiari. B. pricipaliter
qz pro vno illorū sic celebraret nec s̄ fraude potest
se ad hoc obligare. qz suffragiū i plures diuisū par-
tes reddit minores. i quēlibet per modō soluedis de/
bitū cū sit fructū Obligatus igitur ad missam speci-
aliter pro A. et possimiliter pro B. nō potest per
vnā missa satisfacere. qz oportet duas esse. Sed
si obligo me simul duobus. A. et B. dicēdū vter/
que tūc possuz soluere per vnā copulatiuē nec ob-
ligam me copulatiue iymmo holkor dicit qd peccat
mortaliter qz deceptor aiatū est et periuurus. si pro
vno obligat. et pro plures celebrat saltez specialit-
er vnā promittēs pro A. et B. Henricus de has-
sia Scđm cōdicionē policie humane Nō ap-
paret verisimiliter. quot deus cōcederet eque facili-
ter supplicacionē pro centū petēri. sic pro decem ex
equa in tensa caritate pro debitore Ideo verisimile
est quot siue per modum supplicacionis siue sa-
tisfactionis plus valet vni si pro eo singulariter et
specialiter fieret. quam si pro ipso et pro alijs licet
si deo placeret equaliter omnibus valeret per modō
orationis Ideo pro multis missa per modum sa-
tisfactionis distribuitur. secundum portiones et
numera personarum Nota exemplum. Rex
habens debitores captiuos multos duz aliquis

petens regem vt liberos dimittat si rex exaudire
tamē oratio ducis v3 pro multis vel pro oibus sic
pro vno solo Si vero dux conatur captiuos libe-
rare per modum satisfactionis. et offert centū floze
nos Cercuz est qd minus valebet hec solutio vni
ex centū hominibus. quā si nō fieret singulariter
pro vno. quia tūc foēt totaliter liberatus Nūc
autē nē quilibet liberatur nī secūdū portionē que
sibi potest pro venire de centum Hec haunicus de
hassia

Veritur an sacerdos possit licite legere
missam vel aliud suffragium facere pro
propter pecuniam.

Et videtur quod sic. Cōmōs em̄ cōsuetudo clericorū
rū ad hoc nūc idēnt. qui propter p̄ntiā vel pecuni-
am annuatim rōrū aut alterius quiritus vidētur
celebrare missas etc. Itē p̄bēdāt videtur celebrare
propter pecuniā et annuos cēsus suorū patronorū
Respondet sacerdos nō potest celebrare sine pec-
cato. propter pecuniā prout propter dat causam fi-
nalē. et p̄ncipalem. Patz qz alias venderet spūale
pro tēperali qd est simonia prout dēterminat San-
ctus. c. 2. q. 100. ar. 20. Cōstat autē quod simonia
nō fit sine peccō. probat etiā idē actus sūmō
di v3 venditionis rerū spūalium pro tēperali-
bus esse illicitos et malos dicēs. actus aliquis ex
eo dicitur malus. qui cadit super materiā indēbitā
Emprio autē et veditio rei spūalis est indēbita ma-
terea triplici de causa. Primo qz res spūalis nō
potest ali. no terreno pretio recōpensari sic dicitur
Bij

de sapia proū. 30 Preciosior ē cūctis opibus. et oīa
que cōsīderānt hūc nō valēt comparari. Scđo qđ
illud potest esse debita vēditōis materia cuius vē
ditior ē dominus. clericus autē n̄ est dominus rerū
spūaliū s; mīstrator. vt dicitur. 1. cor. quarto. Ter
tio qđ vēditio repūgnat originē spūaliū qđ ex gra
tuita di volūtate proueniūt. vñ dominus math. 1.
dicit Gratis accepistis gratis date p; veritas re
spōsionis ad quēstōez ex illo qđ sic propter pecuni
am celebrās pecuniā preponit spūali s; celebratōi
Semper em̄ deterius est gratia melioris Vt dicit
aristo. i. polli. Etā magis diligit pecuniā quam
deū. et spūalia. vt patz. Primo posteriorū propter
Vñ qđq; tale et ipsuz magis tale Ex quo autē di
ligit corpus cristi tractare propter pecuniā cōsequ
ens ē pecuniāz magis diligit. Patz ergo veritas re
spōsionis ad quēstionē et falsitas eiusdē. Ad rōnes
autē i. opposituz Dicit. S. thō. ubi supra Accipere
pecuniā pro spūali. gratia sacramtorū ē crimen si
monie quot nulla cōsuetudine potest excusari. qđ
cōsuetudo nō preiudicat iuri naturali. vel de mo.
ad scđm dicit. S. thō. ibid accipē aliquid vel ali
qua ad sustēracōz eorū qui sacramēta mīstrat vel
missas celebrāt. s; m̄ ordinarōez ecclesie et cōsuetu
dines a probatas. n̄ est fīdōia nec peccatū Nō em̄ ac
cipitur tāquā pretiū mercedis s; tāquā stipēdū ne
cessitatis Vñ super illud primo ad thō quīto. qui
bñ presūt presp teri. dicit. 1. lo. aug. accipiet necessi
tatem sustēracōis a populo mercedē dispēsacōis a
dño Caucat ergo quisq; prespiter ne pecuniā sit fīs

celebracōis. s; potius amor dei zelus aiarū i purga
torio. et. iuuamrū cristi fidelū. Euidētissimū autē
signū celebracōis pro pecunia. ut videtur. stat i illo
cu quis proponit pro illo die vacare a celebracōe.
et tñ post quā sibi idicitur presentia. resilit propo
sitiō et celebrat etc.

queritur scōs an sacerdos bñficiarius possit sal
ua conscia celebrare pro alijs quā pro suis colatori
bus. Inde quoq; emolmētū accipere. Notādū
pro respōsiōe questionis ut tractāt doctores super
quarto dis. xl. quito. q. nono. qd duo sūt i missa. qui
bus suffragatur aiab; i purgatorio existētib;.
Primū ē minus pñcipale. Et ē petitiō sū oratio. q; ut
mutur i collectis et etiā i multis partib; canonis.
qua deus ex oratur ad relaxationē pene debite vel
ad aliud. Scdm in missa ē pñcipale. et est oblatio
seu sacrificiū sacramti et habet pñcipaliter vītū
relaxacōis pene sine satisfactiōis debite. Et illis
duob; potest alicui aīe i purgatorio tēte suffraga
ri. Sic verbi gratia. In simili videmus qd alicui
i carcerato a tercio pñcipe potest suffragari duob;
mōis. vno nō do. intercedēdo precamib; apud pñ
cipem. pro sui creptione et tamen ille preces possit
fortiri effectum aut non. in vtra libitum pñcipis. et
huic correspondet primum in missa s; oratio. scōs
potest sibi suffragari debitum cuius ex parte i car
ceratus est soluendo. et illud semper processum ha
bet et huic correspondet secundum in missa scili
cet sacrificiū etcetera. Secundo notandum qd
quis dupliciter potest celebrare pro aliquo scilicet

B. iij.

*An sacerdos bñ
ficiarius possit alicui
gratia pro pecunia*

p̄cipaliter et minus p̄cipaliter. P̄cipaliter ce-
lebrare pro aliquo vno modo vt dicit Holtor super
quarto. Et intendere quot sua missa profit multis
etiā i satisfactor. et similis quot nulli aīe in r̄m pro-
fit sic illi p̄e qua celebrat. v. l. secundo modo cele-
brare p̄cipaliter pro. Quia. est intendere quot. Quia
aīe celebracō sua cedit in satisfactor. et alias nulli
aīe licet velit quot profit alijs per modū orationis.
Tertio notand qd̄ duplices sūt sacerdotes quidā
sūt b̄ficiari sufficēti b̄ficio q̄ntū ad personam et
statū persone. Alij sūt b̄ficiari i sufficēti b̄ficio.
ad personā et statū persone. Istis notatis. Sic
prima cōclusio hec. ad questioz sacerdos siue bene-
ficiarius siue nō b̄ficiarius. Potest salua cōcien-
tia celebrare minus p̄cipaliter cotidie pro quo-
cumq; voluerit parz cōclusio. quia per modū orati-
onis. potest suffra. ari cui libet. r̄terō p̄cipali sci-
licet sacrificio suo colator. patet etiā quia ad hoc
extendit. q̄uli. et missa in qua memoria fit plu-
rū immo omnū circūstārium vt patet ex canone.

Secūda cōclusio. sacerdos b̄ficiarius siue suf-
ficiēter siue i sufficēter potest p̄cipaliter pro ali-
is quā pro suis colatoribus celebrare. patet quia
ad minus diebus quibus a celebracōe vacare pos-
set. et ad quos se nō obli. ant. quia vt cōmunitur
i investituris et dotationibus excipiuntur duo dies
in quibus vacare potest in illis diebus. vt videtur
potest quis p̄cipaliter pro alijs celebrare nisi do-
tatio vel investitura sonaret oppositū. Tertia
cōclusio sacerdos sufficēter b̄ficiarius non potest

p̄ncipaliter celebrare pro alijs quā pro suis collatoribz illis diebz. quibz pro ipsis celebrare ē obligatus parz qz sic defraudaret suos collatores. n̄ solūdo eis debitū. et ipsis subtrahēdo solutionē. et non seruās promissum. nisi teōr in vestiture minor eēt aut nisi celebrās illā missaz per aliā non obligatā vel aliud suffragium recompensaret zc.

quarta cōclusio. sacerdos nō sufficiēter b̄nficiatus potest forsan plures pro alijs celebrare quam pro suis collatoribz p̄ncipaliter parz cōclusio per illam glosam aug. accipiāt necessitatē sustentatio. nis a populo et mercedē dispensationis a domino.

Ubi est ponatur qd sacerdos obligauerit se ad cātād vnā missaz pro. A. specialiter. et postea obliget se ad dicēdū vnā aliā missaz pro aīa. B. utrū percācatōz vnus misse possit absolu ab utroqz. respōde t̄ hic holkor si p̄liciter qd n̄. nā casus ponit qd ille sacerdos obligauit se ad dicēdū vnā missaz specialiter pro. A. et postea obligauerit se ad dicēdū vnā aliā missam pro. B. specialiter Tunc ex casu arguitur sic. nullus obligatus ad celebrādū duas. potest sufficiēter dicere solus duas missas celebrando vnā t̄m. sed ille sacerdos per casum obligauit se ad celebranduz duas missas. ergo non potest sufficiēter dicere solus duas celebrādo vnā t̄m arguitur patet qz obligatus ad duas. si posset

sufficiēter soluerē celebrādo vnā tm̄ paritōe si ob/
ligaretur ad quatuor et ultra. Igitur si ad mille
tenceretur posset se deobligare per vnā tm̄ qđ est fa
sum. Et videtur esse. exēplū ad hoc nā si pro mitro
A. qđ legā sibi vnā lectionē et pro mitrā. B. qđ le/
gam sibi lectionē aliam. a lectionē quā legam. A. n̄
possum satisfacere legēdo eis vnā lectōez tm̄ quia
promissi legere duas sic est iproposito. Si aut po/
natur qđ obligē me duabus personis. A. et. B. sub
hac forma legā ter vnā lectionē. ita qđ dicas vter
que sic et nichil aliud r̄nc casus est mutatus et pos
sum satisfacere legēdo eis vnā lectio nē quam non
obligauit me ad duas lectiones licz obligauerim
me duobz. Intra illud qz aliquid soluit se ip/
suz. Pono vnū aliud magis difficile ponatur qđ a
sacerdos obliget se ad celebrādū vnā missaz p̄nci/
paliter pro aīa. B. et ad celebrandum p̄ncipaliter
vnā missaz pro aīa. C. Tūc querō an A. possit satis/
facere celebrādo vnā missaz tm̄ pro B. et. C. et vi/
detur michi s̄n̄ p̄iudicis quorum cūqz qđ n̄ immo/
dicit sic hōlēt. quot sic fatiens peccat mortaliter
sicut perurus et deceptor aīarū ad cuius euidētā
expono qđ intelligo per missam celebrau p̄ncipa/
liter pro aliquo. puta pro aīa. B. vel. C. et videtur
michi qđ ad hoc quot A. p̄ncipaliter celebrat pro
B. requiritur qđ itendat applicare missam suam
sicut aīa. B. quot sit quedā satisfactio pro aīa. B.
si tm̄ illa aīa indigiat satisfactioe apud deū. Si
co igitur quot A. p̄ncipaliter celebrare pro. B. po/
test dupliciter intelligi vno modo quot applicat

missam suā ut valeat multis ita quot sit satisfactorio apud deū. pro multis aiabus puta quinqz quarum una est anima. B. et simul tamen intendat. qd illi aie plus valeat ad satisfactionē quā alicui de reliquis quatuor. Et sic vere dicitur. scdm proprietatē vocabuli et vniuoce. qd celebret pncipaliter pro aia. B. quia vult qd nulli tm valeat sic aie. B. Alio modo potest intelligi quot A. pncipaliter celebret pro aia. B. qz sic applicat missam suā aie B. qz vult quot ipsa totaliter et precise cedat i satisfactorioz pro aia. B. apud deū Ita qd nulli alteri aie cedat in satisfactionem licet velit qd profit alijs per modum orationis nō tm per modum satisfactionis. Et illo modo pncipaliter celebrare pro anima. B. est applicare missam ad satisfaciendū pro aia. B. quātū missa satisfacere potest. Et illo mō intelligendo questionem dico quot non potest per vnā missam satisfacere vterqz anime. nec obligationi sue. nec etiam. primo modo sicut patet. qz tunc esset implicatio interminus. c. Dēs ponatur quot. A. in tendat celebrare eque pncipaliter pro vtraqz aia tunc videtur qd satisfaciat obligationi sue. Respondeo qd in tali casu pro neutra celebrat pncipaliter. Vnde illud est dicere Ille celebrat pncipaliter pro vtraqz anima et ille pro vtraqz anima celebrat pncipaliter. quia primo equiualeat isti. Ille celebrat pncipaliter pro istis. Et hoc est bene possibile quod facit. Sed tunc non facit quod facere deberet secundum obligacōz positam in casu argumti. scda equiualeat illi copulatiue ille

celebrat pro illo p̄ncipaliter et ille celebrat p̄ncipa
liter pro illo et hoc ē ip̄ossible eū facere per vnā
missā q̄ ip̄ossible ē qd̄ missa cedat totaliter ad sa
tisfaciend̄ p̄ncipaliter pro illo. et simul eū hoc satis
faciat pro illo &c. Ex hīs patet parere quod sit di
cendum ad questionē vnā cōmunes qua queritur

Utrū missa celebrata pro multis tātū valeat
vnicuiq̄ eorum ac si sp̄cialiter pro illo celebraretur
poīto qd̄ quilibet eorū idigeret Est em̄ dicend̄
qd̄ n̄ imo ī tali casu quādo celebratur eque p̄mo
pro multis valor missę distribuitur equaliter et
cedit cuilibet ī partem satisfactōis apud deū scdm̄
equalē portionē et numerū personarū pro quibus
fit et per cōsequens. quanto plures fuerūt. tāto vn
us quisq̄ minus habebit. Itā valor missę qui po
test provenire alicui ī purgatorio existēti est finite
virtutis q̄ alia sufficeret vnā missa ad satisfaciend̄
pro omī debito ī quo tenerentur. quocūq̄ homines
obligati. ad quācūq̄ penā ī purgatorio Et sic fru
stra celebraret ecclesia plures missas pro eis Itē
si tm̄ valeret ḡnalis missa dicta pro omnibus exi
stētibus ī purgatorio quārum si esset dicta sp̄cia
liter et p̄ncipaliter pro vno Irrationabiliter ordi
naret. et permitteret ecclesia. qd̄ celebraretur pro
vno sp̄cialiter. s̄ semper deberet celebrari pro om
nibz existētibus ī purgatorio. q̄ omitendo alios. et
celebrādo pro istis nichil accresceret istis. et mul
rum deperiret alijs Et sic tota ecclesia erraret. q̄
vbique seruat oppositum Et ideo non videtur ra
tionabile nec b̄ndictum. quot vnā missa celebrata

pro centum. valeat tñ unicuiqz eorū quātum va/
leret vni eorum. si pro eo pñcipaliter et singulari/
ter celebraretur. et hoc loquēdo de illa vtilitate et
valere. quo valet per modū satisfactiōnis pro quo
notandum quod missa exequie psalterium et gene/
raliter quicūqz oratio facta a viuente pro defuncto
dupliciter potest sibi valere. vno modo per modū
supplicationis. aliemō per modū satisfactiōnis vt
quia si sit qddā propositū in partē satisfactiōis deo
loquēdo. primo mō de valore missa vel cuiuscūqz
alterius orationis. dico quod potest equaliter vale
re unicuiqz de centum. ac si specialiter pro se fieret.
quia talis valor prouenit ex virtute caritatis vi/
uentis membri ecclesie. et caritas non minuitur si
effectus eius distribuatur in multos immo magis
auret et similiter etiam gaudiū qñ pluribus est
cōmune firmanus vt dicit aug. viij. cōfess. et sic de
vno bono facto non minus letantur multi ī pur/
gatoris quā vnus loquēdo de valore. Secūdomō
dico quod nō Exēplum potest poni Si aliquis rex
cui centū obligentur quilibet in decem denarijs.
Si conaris liberare eos per orationes apud regē
vt dimittat eis debitum. et ille te exaudierit annu
endo. manifestum est quod tñ prodest oratio tua
unicuiqz de centum. ac si fusa fuisset specialiter pro
vno. Si vero conaris eos liberare per modū satis/
factiōis. volēdo soluere saltē iparte et offers pro eis
centū denarios. certū est qd minus valebit hec so/
lutio vni de istis centum quam si fieret singulari/
ter pro eo. quia si fieret pro eo singulariter foret to
C.

totaliter liberatus. Tūc autē qz facis pro omībus cō-
tū. nō facis pro eo. nisi scdm porcionē. que sibi po-
test provenire de centū denarijs dīvisis inter cētū
personas. Et sic non reciperet a te nisi vnitatē. et
sic per cōsequēs cū prius teneretur in tm̄. in dcima
parte debiti sui satisfecisti. Et qz intēcio est ecclesie
in celebrādo missas pro defunctis nō solū impetra-
re ipsis veniā et remissionē pene. Per modū suppli-
cations orādo sed etiā per modū satisfactiōis sol-
uēdo deo pro eis. Et eadē mō elemosinis et ieiune-
ijs et alijs operibus caritatis. Ideo dico quot nō
tātū valent ista pro pluribus hoc est nō tātū satis-
faciunt pro vno quoqz si pro multis fiant quātū
valerent vni de illis si pro eo specialiter fierēt. Ali-
as enim non video quin irōnabile et crudele foret
sacerdoti aliquaz missam specialiter celebrare pro
vno. Et iā si diceretur quot missa solūmodo valet
per modum orationis illis pro quibus fit tunc licz
esset possibile quot tm̄. valeret vnicuiqz de centū
quātū si pro vno fieret specialiter tm̄ iudicando de
deo scdm cōdicionēs policie humane non apparet
verisimile quot cōcederet eque faciliter supplicati-
onē que peteret remissionem centum debitorum
sicut eque intēsam qui peteret a simili caritate pro
vno debitore tantum. Et ideo verisimiliter esti-
mandum est quot missa tam per modū orationis
quam per modum satisfactiōis plus valet vni si
pro eo singulariter fiat quam si fiat generaliter
pro eo et pro alijs licz possibile foret si deo placeret

quod per modum orationis valeret ut dictum est
Ex istis infero quod obligatus ad celebrandum
per unum annum pro a principaliter non potest i
illis missis celebrare principaliter pro. B. necque
in aliqua illarum sine fraude. Secus tamen est si
aliquis sit obligatus ex conventionione quod debeat
celebrare pro. A. sic tamen quot licet sui tres vel
quatuor vel plures assumere In tali enim casu po
test alios adiungere sacerdos sic conductus et ce
lebrat equit. mo pro omnibus quia hoc datur sibi
ex conventionione sua. Et tunc convenienter sicut
dictum est. minus valet missa ad satisfaciendum
pro. A. quam si fuisset pro eo sole. celebrata. Ex
istis videtur sequi. quot sacerdos parochialis qui
tenetur principaliter celebrare pro parochianis.
sue ecclesie non possit vivis et defunctis adiunger
re animam patris sui vel alterius amici sui vivi
vel defuncti sub hac intencione ut missa sua cedat
in satisfactionem pro omnibus parochianis et il
lo amico suo quia si anima patris sui addere
tur ad illam multitudinem iam portio unicuique
percipienda de valore illius missae foret diminuta.
Et hoc per actum et intencionem sacerdotis adiu
gentis animam patris sui et alias. Similiter qua
ratione liceret sibi adiungere unam animam. lice
ret sibi et postea adiungere aliam. et sic terciam
et quartam. Et si teneatur principaliter pro
centum celebrare posset licite eque principaliter
pro ducentis celebrare quod falsum est quia sic.

C. ij.

defraudaret parochianos quibus seruit quia missa
celebrata principaliter pro ducentis non valet tñ
medietari sicut si specialiter pro ipsa medietate ce
lebraretur. Sed diceres si illa vera essent tñc vti
lius esset homi manere in parochia parua quã in
magna vbi plures essent parochiani. Responde
tur verum est pensato solo emolumento quod pro
venit parochiano viuo vel defuncto ex meritis
vel suffragijs sacerdotis ipsius parochie. Non ta
men oportet quot sit melius simpliciter quia forte
ipse in gratia proficit et plura bona facit in
parochia magna quaz in parochia parua

Et sic est finis huius operis.
Anno. M. CCCC. XC. III.